

De Oekraïense agro-foodsector is één van de meest stabiele sectoren van de Oekraïense economie. De onverminderde vraag naar voedsel en een relatief hoog rendement trekken steeds meer investeerders. De sector kastuinbouw profiteert hiervan. Het kasareaal en de productie in kassen steeg de afgelopen jaren gestaag. Dit geldt voor groenten, bloemen en planten. Desondanks is het totale areaal aan tuinbouwkassen met ruim 2300 hectare nog relatief klein.

Energieprijs grootste risicofactor voor investeerders Oekraïne stimuleert investerings in (glas)tuinbouw

Het ministerie van EL&I liet in 2011 samen met de brancheorganisatie AVAG een marktstudie uitvoeren naar de ontwikkelingen in de Oekraïense sector van (glas)kassenbouw. De interesse onder investeerders in Oekraïne groeit en hun ministerie van Landbouw verleent extra steun. Nederland heeft een zeer goede reputatie op dit terrein en de Oekraïense Landbouwminister Prysiashnyuk vroeg Staatssecretaris Bleker afgelopen zomer dan ook om de komende periode nog intensiever te gaan samenwerken in deze sector.

Volgens officiële bronnen beschikte Oekraïne in 2010 over een areaal van 2342 hectare tuinbouwkassen, waarvan 754 hectare glastuinbouw. Het werkelijke areaal wordt echter door experts veel hoger geschat, aangezien de productie van vooral de kleinere telers vaak niet wordt meegerekend en

'Oekraïne streeft ernaar het areaal onder glas aanzienlijk te vergroten'

statistieken bij bepaalde gewassen niet altijd het onderscheid laten zien tussen open teelt of teelt in tuinbouwkassen.

De teelt van groenten in kassen (voornamelijk tomaten en komkommers) voert met 83% de boventoon, gevolgd door bloemen en planten (16%). Een nieuwe trend is de teelt van sla en kruiden in pot. Overigens maakt de kasproductie van groenten nog geen 5% uit van de totale groenteproduktie van 375.000 ton in Oekraïne. Desalniettemin breiden de grotere commerciële tuinders hun areaal onder glas de laatste jaren behoorlijk uit en verkopen hun groenten niet alleen op de lokale markt, maar ook op de verder gelegen markt in Moskou. Zo is het percentage van de produktie dat wordt geëxporteerd in drie jaar tijd gestegen van 10 naar bijna 20%.

De belangstelling voor de teelt van bloemen en planten onder glas neemt toe en dit areaal bedraagt naar schatting 100 hectare. Het overgrote deel van de produktie bestaat uit

rozen. De vraag hiernaar is de laatste jaren sterk gestegen en de jaarproduktie wordt geschat op 78 miljoen rozen. De Oekraïense onderneming Ascania is één van de grootste

.....
 Links: aanleg van tuinbouwkas, in de buurt van Odessa.

Midden: tuinbouwcomplex in de omgeving van Uman.

Rechts: virusvrije kassen voor de teelt van aardbeien, regio Vinnytsia.

Pagina 16 rechtsonder: biologische plantenziektenbestrijding regio Uman.

rozentelers in Europa.

Veel kassentelers verkopen hun producten via de open markten, de grotere producenten doen echter zaken met de groothandel of beschikken zelf over hun eigen merk, wagenpark en distributienetwerk. Maar ook de verkoop via supermarktketens groeit.

Regionale ontwikkelingen

De grote glastuinbouwcomplexen zijn vooral gelegen in de omgeving van de grote steden Kiev, Kharkiv, Cherkassy, Uman, Dnipropetrovsk en op de Krim. Uitbreiding van het areaal vindt momenteel plaats rond Kiev, Cherkassy en Uman evenals op de Krim. Het Oekraïense ministerie van Landbouw streeft ernaar het areaal groenten onder glas de komende jaren aanzienlijk te vergroten en werkt aan plannen om de productie en opslagcapaciteit te verhogen en het functioneren van groothandels markten te verbeteren. Voor 2011 had het circa € 4,5 miljoen gereserveerd voor cofinanciering van nieuwe investeringen in de kassenbouw.

Behalve uitbreiding, zullen ook bestaande kassen worden gemoderniseerd met nieuwe technologie. De concurrentie tussen de grotere markspelers neemt toe, zeker nu nieuwe groothandelsmarkten verspreid in het land worden opgezet en de (inter)nationale super- en hypermarktketens in Oekraïne steeds hogere eisen stellen aan de kwaliteit van producten en de garantie willen hebben van een stabiele aanvoer het gehele jaar rond.

In sommige regio's zijn de lokale autoriteiten bijzonder geïnteresseerd en ook actief in het aantrekken van nieuwe investeringen in de glastuinbouwketen. De regio Dnipropetrovsk is

Greenhouse Industry-beurs

Van 28 februari tot en met 1 maart 2012 wordt in Kiev de tweede gespecialiseerde beurs Greenhouse Industry Fair 2012 georganiseerd. Vorig jaar trok de beurs ruim 5000 bezoekers en circa 80 standhouders, waaronder ook redelijk wat Nederlandse. Het ministerie van EL&I is voornemens tijdens de beurs een Nederlands-Oekraïens Greenhouse Industry Forum te organiseren. Het idee is dat publieke en private sector hierin samen optrekken. Meer informatie: www.greenhouse.in.ua of Landbouwafdeling Kiev, kie-Inv@minbuza.nl.

Seminar en inkomende handelsmissie

Het ministerie van EL&I en AVAG willen in de loop van 2012 in Nederland een seminar organiseren over de Oekraïense sector (glas)kassenbouw. Hier worden de belangrijkste zaken uit de marktstudie gepresenteerd. Verder zullen Nederlandse en Oekraïense gastsprekers die al enige tijd actief zijn in de Oekraïense glastuinbouwsector dan presentaties geven over hun ervaringen. Voor najaar 2012 staat een inkomende handelsmissie Tuinbouwkassen naar Nederland gepland, waarschijnlijk gecombineerd met een bezoek aan de Hortifair. Meer informatie: Meeuwes Brouwer, +380 44 490 82 23, kie-Inv@minbuza.nl. Voor meer informatie over de handelsmissie: Marieke van der Wilk (NCH), 070 - 344 15 54, mvanderwilk@nchnl.nl.

daarvan een goed voorbeeld en heeft volgens het Nationaal Agentschap voor de Statistiek de afgelopen jaren circa € 6,28 miljoen aan buitenlandse investeringen weten op te halen.

Het segment foliekassen en plastic tunnels is meer in handen van de kleinere telers en is geconcentreerd in de regio's Zakarpattya, Dnipropetrovsk en Kherson, de regio ten zuiden van Ternopil en op de Krim. Hoewel de vraag naar folie, plastic en andere input in de meeste regio's vrij constant was, steeg die in de regio Zakarpattya aanzienlijk. Volgens sommige experts is het kasareaal in deze regio de afgelopen drie jaar verdrievoudigd en speelt de ligging (grenzend aan de EU) hierbij een belangrijke rol.

Uitgangsmateriaal en technologie

De grote tuinbouwkascomplexen, waaronder Teplychnyy, Uman Greenhouse Complex, Krymteplytsya, en Askania, investeren in moderne glaskassenbouw en doen veel zaken met Nederlandse toeleveranciers.

Oekraïne telt slechts een paar toeleveranciers, zoals Tehnoservis (irrigatie), PPP Electrosvit (verlichting) en Lysychansk (glas). Nederland, Italië en Frankrijk zijn de grootste leveranciers van constructiemateriaal, maar ook Polen en Rusland winnen in dit segment marktaandeel. Een positieve ontwikkeling is ook waar te nemen in de Nederlandse afzet van irrigatiesystemen, die steeg van € 122.000 in 2009 naar ruim € 195.000 in 2010. Grootste concurrent is Italië, dat vorig jaar ter waarde van ruim

€ 174.000 aan irrigatie aan Oekraïne leverde. Nederland is ook marktleider in kasverlichting en onze export steeg in 2010 met ruim € 70.000 naar ruim € 200.000. Een soortgelijke trend valt bespeuren in de Nederlandse afzet van duurzame en biologische vormen van plantenziekten bestrijding. Israël is in dit segment onze grootste concurrent.

De uitbreiding van het areaal gaat ook gepaard met aankoop van plantaardig uitgangsmateriaal. Bedrijven als Rijk Zwaan, Enza Zaden, Syngenta, Monsanto, Semenis en Nickerson Zwaan zijn allen al vrij actief op de Oekraïense markt van groentezaden. Daarnaast ontwikkelt zich in Oekraïne een markt van jonge stekken en kiemplanten. Het Dutch-Ukrainian Centre for Agriculture Technology Transfer (DUCATT) is recent in de omgeving van Odessa gestart met een tuinbouwkas voor het telen van jong uitgangsmateriaal en het trainen van telers.

Energieprijs onzeker

Ondanks het groeiende potentieel in de sector glaskassenbouw, zijn investeerders toch enigszins terughoudend met hun investeringsplannen in de Oekraïense (glas) tuinbouwsector. Naast het onzekere investe-

ringsklimaat, de matige infrastructuur en het niet-transparante overheidsbeleid, vormen vooral de hoge energieprijzen een grote risicofactor. De gasprijs voor industrieel verbruik werd in november vastgesteld op bijna € 450 per 1000 m³, terwijl die prijs begin 2011 net geen € 223 bedroeg. Er valt in Oekraïne dan ook een trend te bespeuren om op basis van biomassa of aardwarmte glastuinbouwkassen te verwarmen.

Meeuwes Brouwer, LNV-raad Kiev

SWOT-analyse (glas)kassenbouw in Oekraïne

Sterktes:

- Lange traditie in glastuinbouw en het kasareaal neemt toe
- Markt van ruim 45 miljoen consumenten en een nog grotere nabijgelegen Russische markt
- Relatief goedkope arbeidskrachten
- Overheidssteun voor investeringen in (glas)kassenbouw en opslagcapaciteiten

Zwaktes:

- Matige kredietverlening en hoge rentetarieven
- Tekort aan goed opgeleid personeel
- Gebrek aan (teelt)kennis om de productiviteit in (glas)kasbouwsector te verhogen
- Onvoldoende opslag- en koelfaciliteiten, sorteer- en verpakkinglijnen en verwerking

Kansen:

- Toenemende vraag naar tuinbouwproducten in de groeimarkten van Oekraïne en Rusland
- Opkomende supermarktketens op zoek naar meer lokaal geproduceerde tuinbouwproducten
- Verhoging van productiviteit door introductie nieuwe zaadvariëteiten, technologie en beter management
- Behoeftte aan nieuwe methodes van gebruik van duurzame energie (biomassa)

Bedreigingen:

- Stijgende en relatief hoge energieprijzen
- Niet-transparante en wisselende regelgeving van de overheid
- Toenemende concurrentie door verdere handelsliberalisering (WTO, DCFTA)
- Mogelijke devaluatie van de Oekraïense munt